

Titel: [EliFischerJørgensen1948-51] 038-0620

Citation: "[EliFischerJørgensen1948-51] 038-0620", i *Louis Hjelmslev og hans kreds*, s. 1.
Onlineudgave fra Louis Hjelmslev og hans kreds: https://tekster.kb.dk/catalog/lh-texts-kapsel_038-shoot-workidacc-1992_0005_038_EliFischerJogensen1948-51_0620/facsimile.pdf (tilgået 02. maj 2024)

Anvendt udgave: Louis Hjelmslev og hans kreds

Ophavsret: Materialet kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge det til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

lille ændring ved punkt 2)
ty. Ref. min
Hjelmslev

- 2) p. 25. - omtalen af den halvcirkelformede telefonskrive synes jeg virker lidt forvirrende her, da der ellers er tale om forløbets lineære karakter, ikke om hvordan man kan stille inventaret op. -
- 3) p. 6 midterst staar "language in the philological sense of the word" - jeg er ikke klar over om det her ogsaa skal lættes til "linguistical". -- Men der er vist et sted noget senere hvorxx rettelisen er glemt, jeg har bare ikke faset noteret der - tank evt. over det ved gennemlæsningaa -

* p. 2 -(dette burde egt. have været nævnt i fortsættelse af første punkt) -- siges at naar en ting ser kompliceret ud, er det hovedsagelig fordi den betragtes paa en kompliceret maade. - Men kan man ikke have lov at sige at en ting er mere kompliceret end en anden, et fx. et lomneur er xxxxxxxx et mere kompliceret apparat end fx. xxxxxxxx et pendul, el. en søks, forstaaet saaledes at flere elementer danner eet funktionelt hele, eller at der er flere relationer mellem elementerne, -at fx. figuren : er mere kompliceret end , og at er mest kompliceret.

paa fig. side nævnes at man kan simplificere ved at betragte et ~~xxxxxxx~~ som væsentligt of prøve at forklare alle andre ~~xxxx~~ "aspects" herudfra. - Det kan man jo ogsaa gøre ved de anførte figurer, men derfor er den sidste dog alligevel den mest komplicerede. --

(Udtille punkt)

- 4) I en haendskreven fodnote sammenlignes med naturvidenskaberne der undersøger det maaelige og ser bort fra andre aspekter. - Men det er vel ikke helt det samme, - for de andre aspekter søges ikke forklaret herudfra - der ses, -som du siger. - bort fra dem. - Hvad skal man gøre i lingvistikken? - Du mener antagelig at man her skal tage funktionen som udgangspunkt og -- i første omgang -- se bort fra andre aspekter, men kan de, naar de senere tages op, ligefrem forklares udfra det første aspekt?

Men de to problemer der særlig har rejst sig for mig ved gennemlæsninger, er for det første problemet "rækkefølge", for det andet spørgsmålet om ~~selektions~~ analysens opnaar, det vi driftede ved Jakobson-mødet. --

rækkefølge

(Udnyttigt forslag)

p. 18 ff. tales om at xx delene i en kæde staar i en bestemt positional order. - p. 22 ff. gøres rede for at denne internal order ikke maa forveksles med rækkefølge i rum og tid. En saadan external order kan findes i manifestationen, men behøver det ikke. - For at tage det sidste først (altsaa manifestationen) - saa er det jo klart for indholdet, at en sætning som fx. "en kat har fire ben" ikke har noget at gøre med tid og rum --for selve det ydre fænomen der henvises til er der i hvert fald ikke nogen rækkefølge, - og om xxxxxxxxxx den talende har tænkt paa katten før pes benene, er sikkert ogsaa yderst tvivlsomt. - i reglen kan man ikke vide meget om hvilken rækkefølge forestillingerne har meldt sig i - el. hvad der er saamtidigt - xxxxx Der kan højst gives indiciet for det naar ordstillingen afviger fra den normale - fx. "reter, ham har jeg ikke set længe". - Derimod synes jeg det ligger anderledes i udtrykket. - I skrift følger bogstaverne, søx stavelserne, sætningerne etc. efter hinanden i en bestemt rumlig rækkefølge, søx (naar jeg slaar alle bogstaverne oven i hinanden er det en forkert og til tider absolut uforstaaelig manifestation) -- Og i talen kommer, større øfsnit, xxxix xxxxxx stavelser

og fonemer efter hinanden i bestemt rækkefølge. - Du vil ikke nægte det for de lidt større helheder, men for enkeltfonemer bemærter du det p.g.r. af koartikulationen. - Men det er ikke afgørende. - For det er jo ikke saadan at to ~~XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX~~ lyd kan bade begynde og ende samtidigt. - Det er kun saadan at artikulationerne ~~XXXXXXXXXXXX~~ kan gribe ind over hinanden., som led i en kæde. - Led i en kæde følger ogsaa efter hinanden i bestemt rækkefølge trods denne delvise overlappning. - Jg mener satsaa ikke koartikulationen kan anføres. - (akustisk er det isvrigt ogsaa i reglen klarere, fordi koartikulation iser finder sted ved træk som ikke ~~XXXXXXXXXX~~ har nogen akustisk virkning (tungensvævning under hebelukke o.l.) --Men derfor er det naturligvis alligevel rigtigt, at der er "superimposed elements", d.v.w. ikke alle de elementer man kan opløse kæden i ligger i en tidsmæssig rækkefølge -- men tryk . og inton. enheder har ix hver for sig indbyrdes bestemt rækkefølge -- og det kan i hvert fald hævdes at rækkefølge i tid og el. sted er overordentlig væsentlig for manifestationen.-

A = Pj

Forhold mellem indhold og udtryk

Men hvad menes ses med internal order og hvordan svarer den til manifestationen? -- Du siger at den kan reduceres til kombination og styrelse. - Det tror jeg ogsaa den nødvendigvis maa i indholdet - Men ikke i udtrykket. - I vores store diskussion sidste sommer indførte du jo ogsaa en ny relation, nemlig vektorrelationen, som er nødvendig for at gøre rede for forskelle som aks- ask , set - tam osv. - og som manifesteres ved rækkefølge .- I sprog som har bade initiale og finale kons. og begge dele alene (sa - as og sas) kan ~~XXXXXXXXXXXX~~ init. og finale ikke ~~XXXXXXXXXXXX~~ bestemmes som forudsat og forudsættende, - forskellen mellem dem ses ud fra vektorrelationen. - Det samme gælder aks. aks- ask, ~~XXXXXXXXXXXX~~ ~~XXXXXXXXXXXX~~. - for vokaler og vokalfjern er ogsaa kun et forudsættelsesforhold, hvor man fx. kun her sa og ask og ikke andet. - Og man kan ikke sige at det genske vist ikke drejer sig om styrelse, men om kombination - for det drejer sig jo om kombination paa to forskellige mæder-- i forskellig rækkefølge. -

relationen er ikke et del af N-formen (jfr. Hjelmslevs og Hjelmslevs)

*jo, men ikke.

Det vil antagelig forferde dig at jeg gør en forskel paa indhold og udtryk, men jeg kan ikke se hvordan man kan tale om rækkefølge el. vektorrelation som rent indholdsfenomen. - I eksempler som "kommer han" og "han kommer" el. naar det er hele sætninger der byttes om, saa drejer det sig om en rækkefølge af konemarker-, saa snart man kommer under ~~XXXXXX~~ begrænsen (d.v.s. saa snart der ikke svarer en bestemt udtryksstørrelse til en indholdsstørrelse) bliver det umuligt at tale om rækkefølge i indholdet (ex. nom. sing. etc i bonus el. han og høst i ningat etc.). Og det at konemarkerne staar i en bestemt rækkefølge, berettiger det til at tale om en tilsv. relation mellem indholdsstørrelserne? - Det er noget man finder manifesteret i udtrykket, ikke i indholdet, -Og det at omb. talingen giver en indholdsforstel er vel ikke forskelligt fra at aks- ask giver indholdsforstel. - Og fx. kommer han- han kommer giver jo ogsaa en indholdsforstel som ikke kan siges at have noget som helst at gøre med "rækkefølge" el. en el. anden tilsv. relation i indholdsformen, men det er en forskel paa spørgemaal - ikke spørgemaal --- andre ombytninger kan evt. give andre indholdsforskelle--

I din analyse af de forskellige eksempler kan jeg heller ikke se rettere end at det der optræder som "positions" i indholdet er bestemt ud fra udtryksmanifestationen. - Ved klokkespillet vil det antagelig ogsaa kunne ses som et logisk forudsættelsesforhold, som vil give samme resultat. Men i telefoneksemplet kan jeg ikke se det som andet end en udtryksanalyse. -- Hvad indholdet angår ses man kunne sige at centralnavnet og nummeret er den fysiske mulige inddeling og disse størrelser er bestemt ved solidaritet, men hvad

Kan man have en vektorrelation under placemarkerne? Eller er det sådan, at man heller ikke kan have den under konemarkerne (men at aks: aks er så skoven til indholdet), og at al vektorrelation angår lyd/følge.

kommer indholdsmæssigt "først"? -- Og hvad nummeret angaar, saa
 kunne man maaske sige et hundrederne forudtæntt tiere
 etc. , men det gaaer ogs. ikke, naar nul regnes med, og specielt
 ikke i telefonnumrene, hvor man er tvunget til et ~~xxxxxxx~~ udtrykke
 tusinde og hundrede ogsaa naar de er nul. -- Jeg vilde hellere
 regne rækkefølgen til udtrykket, og sige at 5,6,7 etc. er udtryk for
 de tilsv. indholdsstørrelser, og rækkefølgen hvori de drejes
 er udtryk for om de paagældende tal er tiere, hundreder o.l. -
 (som rækkefølgen af ord evt. kan angive om det er subj. el. obj.) -
 At det er et udtryksfænomen ses ved tallene tilv. naar man sammen-
 ligner arabertal og romertal, de kan udtrykke ganske det samme
 talssystem, men ved forskellige udtryks systemer. --- Jeg er nu
 forresten ikke sikker paa at det sidste er helt rigtigt - undtagen
 forsaavidt alle tal kan reduceres til kombinationer af een, de større
 enheder er vist forskellige ved arabertal. og romertalsystemet. -
 Og i det talte sprog (fx. i dansk) svarer systemet til det saarevne
 arabertalsystem. - - ~~xxxxxxxxxxx~~ . Men jeg kan stadig ikke se
 hvordan man kan opstille dem paagældende "positions" i indholdet. -

Spid sp. til eftertanke!

7) Nr. 7 - mening

(Det er vist svagt.)

Talgeometriske

Spørgsmålet er, hvordan
 det af analysens
 af henholdsvis spørg-
 sammensætning.
 Og 'in, angalt,
 erklæret' se jo in en
 sammensætning af
 2 bin.

Man kan have forskellige
 systemer, der
 ligner til forskellige
 kriterier.

Det andet punkt var spørgsmålet om taxemerne. - I diskussio-
 nen med Jakobson sagde du at for at kunne opløse yderligere maatte
 man kræve at elementerne kunne optræde i samme paradigme alene som
~~xxxxxxx~~ komplekse enhed. - og du gav eksemplet spr- , der kan
 opløses hvis man har sp- pr- s, p, r i samme paradigme (fx. som
 initial kons.(gruppe)). -- Dette maa dog i hvert fald reduceres til
 at eet af leddene i en gruppe paa to maa kunne findes alene i sam-
 me paradigme - (de behøver ikke at findes begge to) - Det ses jo
 klart fx. naar stemelsen opdøles i kons. og vokaler -- vokaler kan
 findes alene i samme paradigme (ikke kons.) - Det er jo forudsætningen
 for at der er selektion. - Paa samme maade er det jo i dine eksempler
 her saadan at ved kvarterslagene A findes alene, men B kun sammen
 med A, saaligsvet deles i A og B, og paa den maade videre til C og D.
 -- I din teoretiske formulering her (p. 54 nedrat) siges at een
 af artiklerne maa kunne staa alene, men i eks. tales kun om system
 bestaaende af eet element (banke systemet) - og det er derfor ikke
 helt klart hvordan det skal forstås, ved morse navnes udtrykkeligt
 et baade prikken og stregen findes alene. --
 men jeg vil gaa et skridt ~~xx~~ videre og spørge om selv dette
 krav, at eet af to elementer maa findes i samme paradigme, er nød-
 vendigt for at man skal kunne opløse videre. - Hvis man i bankespro-
 get kun havde 2,3,4,5, etc. bank, ikke et alene, kunde man saa
 ikke opløse? - Og gør du det ikke selv i telefoneksemplet? - Man
 har aldrig eet tal alene, kun 4, - hvordan naar man ned til indde-
 lingen i 4 tal, undtagen ved kommutation. (hvis man kunde have
 eet, to, tre el. fire tal sammen vilde det svare til kvarterslagene).
 Og hvad med indholdet? -- p. 49 nævnes eksemplet "am", p. 50 -ua
 i templum. - Men har man nogensinde indikativ, pres., 11 pers. og
 sing. - alene i samme paradigme, hvor man har komplekset, og har
 man nogensinde nom. sing. neutr. alene i samme paradigme? Det
 har man ikke. Du har vist endda selv - paa de haandskrevne blade
 udtrykkeligt gjort opmærksom paa at der er solidaritet. - Hvorved
 er da dette forskelligt fra selingen af p i labial-lukkelyd-ustent?
 Næppe ved det enkelte kriterium. - Men maaske nok paa en eller anden
 anden maade. - Det gale er antagelig de Jakobsonske dichotomier. Men
 det maa jeg tænke mere over. ~~xxxxxxx~~ Det vil vi jo vende tilbage
 til. -- Men jeg kan ikke se hvordan kravet er overholdt i indholds-
 analysen. -- For klokkespillet rejser der sig det spørgsmaal
 om man kan analysere kvarterslagene videre i de toner de bestaar af,
 en af dem er ved Raadhusslaget vist lig tiemaaget, som forekommer
 alene. - men selv om det nu ikke var saadan, - hvorved adskiller
 det sig fra de fire tal i telefonskiven? -

-- p. 14 ff tales om speech events og deres eventuelle uafhængighed af en talende og en hørende, og dermed af mening; - jeg har spekuleret noget over dette uden at kunne komme meget videre; men dette er mine meget foreløbige betragtninger: -- Det er klart at talende og hørende er irrelevant for systemet. - Men kan konstruere et sprog, som aldrig nogensinde bruges. - * Det er strax mindre evident naar man taler om-tekster el. om speech events (en bedre betegnelse end det danske "taleakt", som leder tanken hen paa den talende alene) - I begyndelsen sættes speech event overfor language, derefter forløb overfor system System og language maa vist være det samme; forløb og speech event er to forskellige sider af Saussures væge parole-begreb. - (Som jeg vist har sagt tidligere er din deling i system og forløb meget mere overensstemmende med den alm. langue-parole deling end form. og substans er) -- Forløb er egentlig ikke noget godt ord, fordi man strax tænker paa forløb i tid. - ~~xxxx~~ Jeg vil derfor hellere sige tekst. - Forskellen paa tekst og speech event maa vel først og fremmest være det at en tekst er noget foreliggende, en speech event noget foregaaende. - ~~xxxxxxx~~ En bog el. en grammofoonplade er en tekst. - Naar den læses el. spilles er der tale om en speech event, det er noget der foregaar i tid og rum, det er en aktualisering. - Men det der siges el. skrives i den enkelte speech event (selv om det ikke opbevares) er vel ogsaa en tekst, men naar man betragter det som tekst ses det blot ikke som noget der foregaar i tid, noget der sker, men som noget foreliggende, det er derfor du kan tale om "æxistens" i "forløbet", xx en udtryksmåde der godt kan virke lidt forvirrende. --

~~xxxxxxx~~ Naar det drejer sig om teksten kan man godt sige at talende og hørende er irrelevante, undtagen for saavidt teksten maa være frembragt af en talende (den maa have en særlig), men det udelukker vel ikke at man kan tale om mening ~~xxxxxxx~~ Det uindstaltbare foreliggende er vel kun en udtryksmanifestation, men helt til indstaltelsesens baaede en udtryksform, en indholdsform og en indholds substans -- ~~xxxx~~ hvis man ikke gør det betragter man den ikke som tekst men som ~~xxxx~~ el. lydsvulger el. l. - Dette sker i praxis enten derved at man kender systemet (har læst en grammatik og ordbog) el. ved at man iagttager komplette speech-events (hvor ogsaa indholdet manifesteres i form af behaviour el. l. (saadan lærer barnet at fortolke "x" "tekster") og saadan maa man forholde sig i begyndelsen overfor et helt ukendt sprog). -- Og til systemet hører da i hvert fald ogsaa en indholdssubstans. --

Men kan man have speech events uden baade talende og hørende. - Man kan naturligvis sætte en grammofoonplade i gang og gaa ud af stuen, og lyssvare paa Hædhuspladsen kan gøre af sted uden at nogen læser den. -- Den hørende kan man i alle tilfælde se bort fra (hvorfor det isvrigt er slet for utilstrækkeligt at se den hørendes behaviour som manifestation af indholdet, - ~~xxx~~ "the behaviour the utterance evokes" siger du p. 12. -- men Bloomfield tager det videre ~~xxxxxxx~~ betydning, naar man taler om ~~xxxxxxx~~ lingvistisk forms meaning som "the situation in which the speaker utters it and the response which it calls forth in the hearer" -- det første er ~~xxxxxxx~~ mindst lige saa vigtigt -- ogsaa fx. for den der lærer sproget, - behaviour bør ikke gaa paa den hørende alene, hvis det skal være et frugtbart synspunkt). -- Altsaa, der behøver ikke at være en hørende, og der behøver aldrig at komme en talende. - Der behøver heller ikke at være en talende el. skrivende til stede i øjeblikket, men der maa have været en. - Hvis man regner nem med (det kan evt. bare være en der har tegnet en kurve, der afspilles) betyder det ikke en indblanding af dissoni, der er ikke tale om sprogudvikling, - men der er tale om en begivenhed der foregår i tid og man kan tage mere el. mindre tid med. -- I en fuldstændig speech-event foregaar der nerveimpulser, organbevægelser, ~~xxxxxxx~~ svingninger i luftpartikler, i trommehinde- nerveimpulser, ~~xxxxxx~~ osv. Det tager en vis tid. - Hvis man raaber over stor afstand tager det længere tid,

nvis man taler i en mikrofon, optager ~~xxxx~~ en lydriim og afspiller den igen tager det endnu længere tid. - hvilke afsnit af dette forløb er det formålstjenligt at tage ud og betegne som speech event? Og hvor lang tid skal der gaa imellem de enkelte faser for at man bør tale om flere speech-events. - Det bliver vist temmelig vilkårligt. - Man vil vel være tilbøjelig til at se ~~xxxxxxxxxxxxxxxx~~ aflytningen af en grammofoonplade som en speech-event (uden hensyn til indtalingen) - og ogsaa indtalingen som speech-event. - Men spørgsmålet er om det er praktisk at betegne ~~xx~~ svingningerne alene som speech-event, fx. luftpartikkelernes svingninger, el. fx. trædens svingning i en oscillograf el. strømsvingningerne i spolerne. - Hvis dette i sig selv er ~~x~~ en speech event, saa kan man naturligvis godt sige at der ikke behøver at være nogen talende og hørende - og man behøver ikke at finde sjældne situationer, hvor der gaar længere tid imellem faserne, for det er vilkårligt hvor lang tid man vil sætte som grænse for at ~~xxxxxxxx~~ dele det op. - I enhver ~~xx~~ talesituation kan man, om man vil begrænse "speech event" ~~xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx~~ ved at sige at en enkelt fase er tilstrækkelig. - Men ~~xxxxxxxx~~ det giver forskellige m.n.t. meningens tilstedeværelse. - -- Lydsvingningerne - grammofoonpladen der løber alene osv. indeholder realiseret kun udtryksmanifestationen -- det andet kan evt. indkatalyseres - men det er der vel ikke som "event". - Er der derimod en talende og/eller en hørende med, saa er der ~~xxxxxxxx~~ psykisk set ogsaa en indholdsmæssig manifestation (der er visse hjærnesvingninger - der svarer til hvad man kalder indhold) det er med som "event". - Jeg synes egentlig man skulde ~~xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx~~ nøjes med at tale om speech event naar baade indhold og udtryk er manifesteret - ellers er det ikke sandt speech og event paa én gang. - Og en grammofoonplade der løber uden at høres er kun speech-event forsaavidt man regner indtalingen med. -

Afhænger helt af
opfattelsen af
7-manifestation

Ved ~~xxxx~~ færdsels-signalerne som gaar ~~xxxx~~ af sig selv - "uden menneskelig vilje bagved", vilde jeg (hvis det altsaa i det hele taget var sprog) kun tale om speech event i den forstand at de er sat i gang af menneskelig vilje, enten staar der en betjent og regulerer det, eller ogsaa indstiller han det til at skifte i en bestemt rytme for han gaar - el. det gaaer fra hovedstationen, men en menneskelig vilje er der i alle tilfælde bagved -

